

**DKAB DERSİNDE TEKNOLOJİK MATERYAL KULLANIMI VE
DKAB ÖĞRETMENLERİNİN TEKNOLOJİK MATERYAL
KULLANMA EĞİLİMLERİ
(Gaziantep İli Örneği)**

Adem GÜNEŞ*

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, DKAB dersinde teknolojik materyal kullanma durumunu ve DKAB öğretmenlerinin teknolojik materyal kullanma eğilimlerini belirlemeye yöneliktir. Araştırmanın örneklemini Gaziantep il merkezinde görev yapan 105 DKAB öğretmeni (n=105) oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilen anket ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre DKAB öğretmenleri, sınıf ortamında teknolojik materyal kullanmaya isteklidir. Ancak gerek DKAB öğretmenlerinin kendisinden kaynaklanan sebepler, gerekse sınıf ortamındaki yetersizliklerden dolayı öğretmenlerin teknoloji kullanımı istenen düzeye ulaşmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim teknolojisi, Teknolojik donanım, Teknolojik materyal, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni

---

* RTE Üniversitesi Öğretim Görevlisi (agunes58@hotmail.com)

THE USE OF TECHNOLOGICAL MATERIAL IN THE RELIGION
CULTURE AND MORAL KNOWLEDGE LESSON AND TEN-
DENCY OF USING TECHNOLOGICAL MATERIAL OF THE
RELIGION CULTURE AND MORAL KNOWLEDGE TEACHERS

ABSTRACT

The purpose of this study is to define using technological material in Religion Culture and Moral Knowledge lesson and tendency of using technological material in The Religion Culture and Moral Knowledge Teachers. The sample of study is comprised of The Religion Culture and Moral Knowledge Teachers who working in Gaziantep city centre. (n=105) In the study was applied scale survey that improved by researcher for purpose of collect data. According to findings obtained end of study, The Religion Culture and Moral Knowledge Teachers are eager to use technological material in ambiance of class. But, using technological material of the teachers don't achive desired level, because of reasons arising from The Religion Culture and Moral Knowledge Teachers themselves and insufficiencies in ambiance of class.

Key Words: Educational tecnology, Technological hardware, Technological material, The Religion Culture and Moral Knowledge Teacher

GİRİŞ

Teknolojinin insanın ilgili olduğu bütün alanlara tümüyle adapte olduğu şu dönemde, eğitimde de teknoloji kullanımı vazgeçilmez bir hal almıştır. Eğitim sistemimiz etkin düşünebilen, öğrenmeyi ve öğretmeyi bilen, üretken bireyler yetiştirmeyi gerçekleştirdiği ölçüde başarılı olacaktır. Bu çerçevede bireylerin, bilgiyi verimli ve etkili kullanımını kolaylaştıracak teknolojiden yararlanabilen kişiler haline gelmeleri gerekmektedir. Bu durum ise eğitim ortamlarının teknolojik donanımlı olmasını zorunlu kılmaktadır.

Günümüzde eğitim teknolojisi, öğrencileri eğitim programlarında belirlenmiş olan amaçlara ulaştırma süreciyle uğraşan bir bilim dalı olarak kabul edilmektedir.¹ Öğretim teknolojisi kavramıyla kimi zaman aynı kimi zaman ayrı anlamda kullanılan Eğitim teknolojisi² kavramının birçok tarifi yapılmıştır. Bunlardan bazıları şöyledir:

“Davranışlarda ya da diğer öğrenme sonuçlarında bir değişim oluşturulması umuduyla bireylerin çevrelerini makineler yardımıyla değiştirme çabasıdır”³

“İnsanın öğrenmesinin tüm yönleriyle ilgili problemlerinin çözümü için, problemlerin analizi, planlama, uygulama, değerlendirme ve yönetiminde insanları, süreçleri, fikirleri, araçları ve organizasyonu içeren karmaşık ve tümleşik bir süreçtir”⁴

¹ Kamuran Çilenti, *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim* s.30, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 1998.

² Tuğba Yanpar, *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarım*, s.5, Anı Yay. Ankara, 2009.

³ Zeki Kaya, *Öğretim Teknolojisi ve Materyal Geliştirme*, s.26, Pegem A Yay. Ankara, 2006.

⁴ Robert A. Reiser-Donalt P. Ely, *Tanımlamaların Yansıttığı Biçimiyle Eğitim Teknolojisi Alanı* (Çeviri M. Kemal Kahraman) AKÜ SBE Dergisi c.4, s.2. Aralık 2002, ss.43-56.

Eğitimde “Teknolojik materyal” kavramından söz ettiğimizde, bu ifadenin eğitim ya da öğretim teknolojisi alanı içerisinde kullanılan bir ifade olduğunu görürüz. Son 20-25 yıllık süreç içerisinde kullanılagelen “görsel-işitsel araçlar”, “yardımcı aletler”, “öğretim araçları” gibi ifadeler de yine bu alana aittir.⁵ “Teknolojik materyal” kavramını diğerlerinden ayıran fark ise, onlardan daha yeni, kapsayıcı ve teknolojiye vurgu yapmasıdır.

Yukarıda ifade ettiğimiz tanımlardan hareketle söyleyecek olursak, “teknolojik materyal”, ya da “teknolojik araç-gereç” kavramları, eğitim teknolojisi alanının uygulamadaki pratik unsurlarıdır. Örneğin sınıf ortamında kullanılacak başta bilgisayar-projeeksiyon, tv, radyo, kasetçalar, dvd-wcd-çalar, slayt projektörü, opak projektörü, tepegöz, film şeridi makinası⁶ ve günümüzde yeni yeni sınıflara adapte edilen akıllı tahta gibi bilişim ürünleri teknolojik materyal olarak kabul edilmektedir. Bu materyallerden bir kısmı artık günümüzde kullanılmamaktadır. Bu açıdan çalışmamızı, kullanım yaygınlığı, ya da öğretmenlerin ders işlerken en çok ihtiyaç duyduğu ve birçok materyalin ona dayandığı bir teknoloji olması itibariyle bilgisayarı ön plana alarak gerçekleştirmeyi uygun bulduk.

Teknolojik materyal kullanmak, bütün derslerde olduğu gibi DKAB dersinde de bir zaruret halini almıştır. Bu bağlamda gelişmiş ülke-

---

⁵ Enver Tahir Rıza, *Eğitim Teknolojisi Dert mi Derman mı?* DEÜİF Dergisi s.6, İzmir, 1989, ss. 345-362.

⁶ Mehmet Zeki Aydın, *Din Öğretiminde Yöntemler* s.414, Nobel Yay. Ankara, 2009.

lerde yapılan bazı çalışmalarla da tespit edildiği gibi⁷ öğretmenlerin teknoloji hakkında yeterli bilgi ve beceriye sahip olması eğitim-öğretim faaliyetlerinde başarıya ulaşma da en önemli faktörlerden birisi olarak görülmüştür.⁸ DKAB öğretmenin alan donanımının yeterliği kadar, bu donanımını etkileşime geçtiği öğrenciye, hangi metot ve araçlarla aktardığı meselesi, dersin hedeflerine ulaşması noktasında önemli hususlardır. Dolayısıyla teknolojik materyal kullanımının derse adaptasyonu, hem müfredatın uygulanışında, hem öğretmen verimliliğinin artmasında hem de öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor kazanımları elde etmesinde ciddi katkıları olacaktır.

Ayrıca teknolojik materyal kullanımı, bireysel farklılıkların ön planda tutulduğu ve çoklu zekâ uygulamalarının gerçekleştirildiği bir ders imkânının yanısıra, birçok metot ve yönteme şu noktalarda katkı sağlayarak öğretimi zenginleştirecektir:

- Dikkat çekme
- Konuyu algılama
- Fark etme
- Örneklendirme
- Karşılaştırma
- Tahmin etme
- Sebep-sonuç ilişkisi ortaya koyma

---

⁷ Claudia P. Flowers, Robert F. Algozzine, (*Development and Validation of Scores on the Basic Technology Competencies for Educators Inventory*), Educational and Psychological Measurement, 2000, Sayı: 60(3), s. 411-418.

⁸ Barbara L. Ludlow, (*Technology and Teacher Education in Special Education: Disaster or Deliverance?*), Teacher Education and Special EducationThe Journal of the Teacher Education Division of the Council for Exceptional Children, April, 2001, Vol: 24 : 143-163. <http://tes.sagepub.com/content/24/2/143.full.pdf+html> (Erişim tarihi: 18 Nisan 2012)

- Fark ve benzerlikleri ortaya koyma
- Sınıflama
- Sonuçlar çıkarma.⁹

Araştırmanın Problemi ve Amacı:

Teknoloji ve teknolojiyle ilgili materyallerin ders ortamında kullanımı, yukarıda ifade edildiği gibi, öğretmenler açısından kişisel ve mesleki gelişimine; hem öğretmen hem de öğrenci açısından öğrenme-öğretme süreçlerine olumlu katkıda bulunacağı açıktır.¹⁰ Araştırmamızın temel problemi ise, burada önemi ortaya konulan teknolojik materyal kullanımı konusunda DKAB öğretmenlerinin durumlarını tespit etmektir.

Araştırmanın amacı ise, belirtilen problemle ilgili veri toplamak ve bunları değerlendirmek suretiyle öncelikle DKAB öğretmenlerine, okul ve MEB idarecilerine, üniversitelerde DKAB öğretmeni yetiştiren bölümlerdeki öğretim üyelerine, DKAB öğretmenleri için düzenlenen hizmet içi eğitimden sorumlu birimlere katkı sağlamak ve önerilerde bulunmaktır.

Araştırmanın Yöntemi:

Araştırmamız bir alan araştırması olup, survey (betimleme) yöntemine dayanmaktadır. Survey yöntemlerinde amaç birey ya da grubun durumunu açıklamak, aydınlatmak ve tanıtmaktır. Seçilmiş gruba ait olan özelliklerin daha büyük gruplar için genellenebilir olması yine bu

---

⁹ MEB, *İlköğretim DKAB programı*, 2006.

¹⁰ Bkz. MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*, Ankara. 2006.

yönteme ait bir husustur.¹¹ Veri toplama aracı olarak ta survey yöntemlerinde en çok kullanılan tekniklerden biri olan anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen ankette 25 soru sorulmuş ve anket alan uzmanı bazı öğretim üyelerinin görüşleri de alınarak uygulanmıştır.

Evren ve Örneklem:

Araştırmanın evrenini, Şehitkâmil ve Şahinbey ilçelerinden oluşan Gaziantep ili kent merkezinde görev yapan DKAB öğretmenleri oluşturmaktadır. 2011-2012 Eğitim-Öğretim yılı itibariyle Gaziantep ili merkezinde bulunan okul sayısı 231'dir. Bunlardan 167'si ilköğretim, 64'ü lisedir. Bu okullarda görev yapan toplam DKAB öğretmeni sayısı 179'u Şahinbey'de, 150'si Şehitkâmil ilçelerinde olmak üzere toplam 329'dur. Araştırmanın örneklemini ise, bu sayıdan gönüllülük prensibine göre seçilmiş 105 DKAB öğretmeninden oluşmaktadır.

Araştırmada adı geçen ilin evren olarak seçilmesinde, bu ilin büyükşehir konumunda olması, okullaşma oranının en yüksek olduğu iller arasında yer alması, etrafındaki iller itibariyle bir merkez olması, ayrıca sosyo-ekonomik ve kültürel özellikler itibariyle Türkiye'deki DKAB öğretmenlerini temsil niteliğine sahip olması belli başlı sebeplerdir.

Bulgular ve Yorum:

Bu bölümde önce örneklemin genel özellikleri ile ilgili tablolar, ardından araştırmamızın özünü teşkil eden sorularla ilgili tablolar ve yorumları sunulacaktır.

---

¹¹ Saim Kaptan, *Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöntemleri*, s.71, Tekışık Ofset, Ankara, 1991

1. Örneklemeye ait genel özellikler:

Tablo 1: Cinsiyet

	DURUM	N	%
CİNSİYETİNİZ	ERKEK	70	% 66,6
	BAYAN	35	% 33,4
	TOPLAM	105	% 100

Tablo 2: Yaş Profili

	DURUM	N	%
YAŞINIZ	25-30	38	% 36,29
	31-35	33	% 31,52
	36-40	26	% 24,87
	41-45	7	% 6,66
	46-50	1	% 0,66
	50 Üzeri	-	-
	TOPLAM	105	% 100

Tablo 3: Okul Profili

	DURUM	N	%
MEZUN OLDUĞUNUZ OKUL	YÜKSEK İSLAM ENSTİTÜSÜ	-	-
	İLAHİYAT FAKÜLTESİ	68	% 64,76
	DKAB ÖĞRETMENLİĞİ	37	% 35,24
	TOPLAM	105	% 100

Tablo 4: İhtisas Durumları

ALANINIZDA İHTİSAS YAPTI- NIZMI?	DURUM	N	%
	YÜKSEK LİSANS	16	% 15,24
	DOKTORA	-	-
	İHTİSASI OLMAYAN	89	% 84,76
	TOPLAM	105	% 100

Tablo 5: Halen Görev Yapılan Kurum

GÖREVDE BULUN- DUĞUNUZ OKUL TÜRÜ NEDİR?	DURUM	N	%
	İLKÖĞRETİM	90	% 85,72
	LİSE	15	% 14,28
	TOPLAM	105	% 100

Tablo 6: Hizmet Yılı

ÖĞRETMENLİKTE KAÇINCI YILINIZ?	DURUM	N	%
	0-5	52	% 49,52
	6-10	36	% 34,28
	11-15	10	% 9,52
	16-20	6	% 5,72
	21-25	1	% 0,96
	26 Üzeri	-	-
	TOPLAM	105	% 100

Tablo 7: Halen Bulunduğu Okuldaki Görev Yılı

	DURUM	N	%
BULUNDUĞUNUZ OKULDA KAÇINCI YILINIZ?	0-1	45	% 42,85
	2-5	51	% 48,57
	6-10	6	% 5,72
	10 Üzeri	3	% 2,86
	TOPLAM	105	% 100

Tablo 8: Aynı Okuldaki DKAB Öğretmeni Sayısı

	DURUM	N	%
BULUNDUĞUNUZ OKULDA SİZİN DIŞINIZDA KAÇ DKAB ÖĞRETMENİ GÖREV YAPIYOR?	1	43	% 40,99
	2	9	% 8,58
	3	4	% 3,80
	4	2	% 1,90
	5	3	% 2,86
	TEK ÖĞRETMENİM	44	% 41,87
	TOPLAM	105	% 100

Tablo 9: Haftalık Ders Yüğü

	DURUM	N	%
HAFTALIK KAÇ SAAT DERSE GİRİYORSUNUZ?	15-20	7	% 6,66
	21-25	25	% 23,82
	26-30	73	% 69,52
	TOPLAM	105	% 100

Yukarıda geçen örneklemin genel özellikleri ile ilgili tablolara baktığımızda araştırmamıza katılan toplam 105 DKAB öğretmenin %66,6'sını erkek, %33,4'ünü bayan öğretmenler oluşturmaktadır. Öğretmenlerimizin yaş durumlarına baktığımızda 50 yaş üzeri öğretmenimiz bulunmamaktadır. 41-45 yaş arası %6,66 (7 kişi), 45-50 arası 0,66(1 kişi) oranındadır. 25-30 yaş arası öğretmenlerimiz %36,29 civarında, 31-35 yaş arası %31,52 civarındadır, 36-40 yaş arası öğretmenlerimizde %24,87 oranındadır. Görüldüğü gibi DKAB öğretmenlerimizin ciddi bir çoğunluğu 25-40 yaşları arasındadır ki bu oran %92,68'i bulmaktadır. Bu genç yaş profili ile doğru orantılı olan bir hususta tablo 6'da verilen öğretmenlikte geçen görev süresidir. Öğretmenlerimizin %49,52'si 0-5 yıl arası görev süresi geçirmişken, %34,28'i 6-10 yıl arası görev süresine sahiptir. Ayrıca %9,52 11-15 yıl, %5,72 16-20 yıl, %0,96 ise 21-25 yıl arasında görev yılına sahiptir. Araştırmamızda görev süresi 26 yıl ve üzerinde olan öğretmenimiz bulunmamaktadır. Öğretmenlerimizin yaş ve görev süreleri dikkate alındığında, yaş ortalaması itibariyle oldukça genç ve görev süresi itibariyle de mesleki yıpranmışlık düzeyi olarak düşük bir DKAB öğretmeni profili karşımıza çıkmaktadır. DKAB öğretmenlerine ait bu özellikler onların teknolojiyle daha ilgili ve teknolojik materyal kullanmaya daha istekli olmasında etkili faktörlerdir.

Tablo 3'e baktığımızda öğretmenlerimizin %64,76'sı İlahiyat Fakültesi, %35,24'ü de DKAB Öğretmenliği mezunu oldukları görülmektedir. Araştırmamıza katılan Yüksek İslam Enstitüsü mezunu öğretmenimiz bulunmamaktadır. Tablo 4'e baktığımızda da öğretmenlerimizin ancak %15,24'lük bir kısmı ihtisas olarak yüksek lisans yapmış, %84,76'lık oran ise herhangi bir ihtisas yapmadığı görülmektedir. Tablo 5'te ise öğ-

retmenlerimizin görev yaptığı okul türü yer almaktadır. DKAB öğretmenlerinin %85,72'si ilköğretim okullarında, %14,28'i ise genel ve diğer liselerde görev yapmaktadır. Öğretmenlerimizin %42,85'i bulunduğu okulda ilk yılı içindeyken, %48,57'si 2-5 yıl arasında, %5,72'si 6-10 yıl arasında, %2,86'sı ise okulunda 10 yıl üzeri bulunmaktadır.

Tablo 8'e baktığımızda öğretmenlerimizin neredeyse yarıya yakını bulunduğu okulda tek DKAB öğretmeni olarak görev yapmaktadır(%41,87). Yine %40,99'luk bir oran, aynı okulda iki DKAB öğretmeni olarak görev yapmaktadır. İleride geleceği gibi aynı okuldaki gerek DKAB öğretmenlerinin gerekse diğer branş öğretmenlerin sayılarının azlığı özellikle ortak kullanımlı teknolojik donanımlı sınıfları kullanma oranını yükseltebilmektedir. Tablo 9'da ise öğretmenlerimizin haftalık girdiği ders sayısı oranları bulunmaktadır. Buna göre %69,52 haftalık 26-30 saat arası derse girerken, %23,82'si 21-25 saat arası derse girmektedir. %6,66 ise 15-20 saat arası haftalık derse girmektedir. Bu durumdan anlaşılıyor ki, DKAB öğretmenlerinin önemli bir kısmının haftalık ders saati ortalamanın üzerindedir. Yukarıda geçen tablolara genel olarak baktığımızda DKAB öğretmenlerinin yaş itibariyle genç, görev yılı itibariyle yeni, ihtisas oranı düşük, çoğunluğu okulunda tek öğretmen, ders yükü itibariyle yoğun durumda olan bir DKAB öğretmeni profili karşımıza çıkmaktadır.

2. Teknolojik Materyal Kullanımını ve Bunu Etkileyen Faktörler

Tablo 10: Sınıf Mevcutları

GİRDİĞİNİZ SINIF- LARDA ORTALAMA MEVCUT NE KA- DAR?	DURUM	N	%
	15-20	-	-
	20-25	3	% 2,86
	25-30	26	% 24,78
	30-35	32	% 30,46
	35-40	24	% 22,86
	40 Üzeri	20	% 19,04
	TOPLAM	105	%100

Tablo 11: Sınıflarda Fiziki Şartlar

SINIFLARIN FİZİKİ ŞARTLARI (TEKNO- LOJİK DONANIM DÂHİL) DERSLERİ- NİZDEKİ VERİMİ ETKİLİYOR MU?	DURUM	N	%
	HER ZAMAN	19	% 18,09
	ÇOĞUNLUKLA	46	% 43,80
	BAZEN	31	% 29,53
	NADİREN	9	% 8,58
	HİÇ	-	-
	TOPLAM	105	% 100

Tablo 10'a baktığımızda sınıflardaki öğrenci ortalamaları karşımıza çıkmaktadır. %19 öğretmenimiz mevcudu 40'ın üzerinde olan sınıflarda öğretim yapmakta olsa da, ortalama mevcut yoğunluğunun 25-40 arasında olduğu görülmektedir. Bir sonraki tabloda ise sınıflardaki fiziki şartlar ile DKAB dersinin verimliliği arasındaki ilişki öğretmenlerimize

sorulmuş, öğretmenlerimizin %18,09'u 'her zaman' fiziki şartların dersin verimliliğini etkilediğini, %43,80'i 'çoğunlukla' etkilediğini, %29,53'ü 'bazen' etkilediğini, %8,58'i 'nadiren' etkilediğini bildirmişlerdir. Teknolojik donanım unsurunun da fiziki şartlar içerisine dâhil edildiği bu soruya, 'her zaman ve çoğunlukla' cevaplarını veren katılımcı %61,89 oranındadır. Buna 'bazen etkiliyor' cevabını verenleri de dâhil edersek bu oran %91,42'yi bulmaktadır. Bu durum da ortaya koymaktadır ki (teknoloji unsurunun dâhil olduğu) öğrenme ortamının fiziki şartları ile DKAB dersi verimliliği arasında doğru bir orantı bulunmaktadır.

Tablo:12: Teknolojik Materyal kullanımına duyulan ihtiyaç

DERSLERİNİZDE TEKNOLOJİK MA- TERİYAL KULLAN- MAYA İHTİYAÇ DUYUYOR MUSU- NUZ?	DURUM	N	%
	HER ZAMAN	26	% 24,76
	ÇOĞUNLUKLA	48	% 45,72
	BAZEN	28	% 26,66
	NADİREN	3	% 2,86
	HİÇ	-	-
	TOPLAM	105	% 100

DKAB öğretmenleri, "Derslerinizde teknolojik materyal kullanımına ihtiyaç duyuyor musunuz?" sorusuna %24,76 'her zaman', %45,72 'çoğunlukla', %26,66 ise 'bazen' cevabını vermişlerdir. 'Nadiren' cevabını verenlerin oranı ise %2,86'dır. 'Her zaman' ve 'çoğunlukla' cevabını verenlerin oranı %70,48'i bulmaktadır. 'Bazen' cevabını verenler bu orana dâhil edilmese bile, bu verilerden anlaşılmaktadır ki büyük oranda DKAB öğretmeni derslerini işlerken teknolojik materyal kullanımına ihtiyaç duymaktadır.

Tablo 13: DKAB Sınıfları

KENDİNİZE AİT BİR DKAB SINIFI- NIZ VAR MI?	<i>DURUM</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
	<i>EVET</i>	6	% 5,72
	<i>HAYIR</i>	99	% 94,28
	<i>TOPLAM</i>	105	% 100

Öğretmenlerimize, sadece DKAB dersi için kullanılan kendilerine ait özel bir sınıfın olup olmadığı sorulmuş, 105 öğretmenimizden 99'u (94,28) 'hayır' cevabı verirken, yalnızca 6 kişi (%5,72) kendine ait bir DKAB sınıfının olduğunu belirtmiştir. Bu 6 DKAB sınıfındaki teknolojik donanım durumuna baktığımızda ise, bu sınıfların birinde yalnız bilgisayar, birinde yalnız projeksiyon, birinde de projeksiyon+bilgisayar bulunmaktadır. Diğer 3 DKAB sınıfında ise herhangi bir teknolojik donanım olmadığını bu sınıfların öğretmenleri belirtmişlerdir. Bu sonuç göstermektedir ki araştırmamızın uygulandığı Gaziantep ili merkezinde, branşlara ait sınıf olan okulların oranı %5'in altındadır. Ayrıca bu oran içerisinde, teknolojik donanımlı DKAB sınıfı sayısı da yok denecek kadar azdır. Bu durum diğer branş derslerini olduğu gibi DKAB dersini de olumsuz etkileyen harici (öğretmenin kendisinden kaynaklanmayan) şartlardan biri olarak değerlendirilebilir.

DKAB sınıfı olmayan 99 öğretmenimize, girdikleri sınıflarda teknolojik donanım olup olmadığı sorulmuş, 25'i (%25,26) 'evet' cevabı verirken, 55 kişi (55,56) 'hayır' cevabı vermiş, 19 kişide (%19,18) sınıfların bir kısmında teknolojik donanım olduğunu ifade etmişlerdir. Yine bu soruyla ilgili olarak 'evet' ve 'bir kısmında' cevabını veren toplam 44 katılımcıya "girdiğiniz sınıflarda teknolojik donanım varsa bunları kul-

lanmanıza engel durumlar oluyor mu?" sorusu sorulmuş, bunlardan 28'i evet 16'sı hayır cevabını vermiştir. Bu verilerden de anlaşılacağı gibi DKAB sınıfı olmayan 99 öğretmenden yalnız 16'sı girdiği sınıflarda derslerini teknoloji yardımıyla sorunsuz işleyebilmektedir. Bu sınıflarda teknolojiyi kullanmaya engel olan durumlar aşağıdaki tabloda sıralanmıştır.

Tablo 14: Teknolojik donanımı kullanmaya engel durumlar

	<i>DURUM</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
TEKNOLOJİK DONANIMI KUL- LANMAYA ENGEL DURUM- LAR NELERDİR?	<i>KULLANMAYI YETERİNCE BİLMİ- YORUM</i>	-	-
	<i>CİHAZLAR VERİMLİ ÇALIŞMIYOR</i>	16	57,14
	<i>SADECE SINIF ÖĞRETMENLERİNE AİT OLDUĞU İÇİN KULLANAMIYO- RUM</i>	8	28,58
	<i>DİĞER SEBEPLER</i>	4	14,28
	<i>TOPLAM</i>	28	%100

Tablo 14'e bakıldığında, derse girdiği genel sınıflarda teknoloji kullanımında problemlerle karşılaştığını belirten 28 DKAB öğretmenine, bu durumun nedenleri sorulmuş, katılımcıların 16'sı cihazların verimli çalışmadığını, 8'i bu donanımların yalnız sınıf öğretmenlerine ait olduğu için, 4 kişide diğer sebeplerden kullanamadığını ifade etmişlerdir. Bu cihazları kullanmayı bilmediğini ifade eden katılımcı bulunmamaktadır.

Tablo 15: Ortak kullanım için teknolojik donanımlı sınıfların durumu

SINIFLARIN DIŞINDA OKUL- DA ORTAK KULLANIM İÇİN TEKNOLOJİK DONANIMLI BİR SINIF MEVCUT MU?	<i>DURUM</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
	<i>EVET</i>	39	% 37
	<i>HAYIR</i>	65	% 63
	<i>TOPLAM</i>	105	% 100

Katılımcılara DKAB sınıfı, genel sınıflar ve bilişim sınıflarının haricinde bütün branşların kullanabileceği teknolojik donanımlı ortak bir sınıf olup olmadığı sorulmuş, 105 katılımcının 39 kişi (% 37,16) 'evet' cevabı verirken, 66 kişi (% 62,84) 'hayır' cevabı vermişlerdir.

Tablolarda aktarılan verilerde görüldüğü gibi, gerek DKAB sınıflarının olmayışı, gerek genel sınıflara ait donanımların kendisi ve kullanımındaki çeşitli sorunlardan dolayı, gerekse de ortak kullanımlı sınıfların azlığı dolayısıyla öğretmenlerimizin DKAB dersinde teknoloji kullanımı istenen düzeye ulaşmamaktadır. Bütün bu durumlar, DKAB dersinin verimliliğini olumsuz etkileyen harici faktörler olarak değerlendirilebilir.

Tablo 16: Okul idaresiyle görüşme

TEKNOLOJİK DONANIMLI BİR SINIF OLUŞTURULMASI İÇİN OKUL İDARESİYLE GÖRÜŞTÜNÜZ MÜ?	<i>DURUM</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
	<i>EVET</i>	29	% 27,62
	<i>HAYIR</i>	66	% 62,84
	<i>CEVAPSIZ</i>	10	% 9,54
	<i>TOPLAM</i>	105	% 100

Öğretmenlerimizin teknolojik donanımlı bir sınıf oluşturulması ya da mevcut sınıfların donanımlı hale getirilmesi için bir adım atıp atmadıklarının tespiti için “teknolojik donanımlı bir sınıf oluşturulması için okul idaresiyle görüştünüz mü?” şeklinde bir soru sorulmuş, soruya 29 katılımcı (%27,64) ‘evet’ cevabı verirken, 66 kişi (%62,84) ‘hayır’ cevabı vermiştir. Bu soruya cevap vermeyen katılımcı sayısı 10 kişi (%9,52)’dir. Sonuçlara göre, araştırmamıza katılan öğretmenlerimizin yarıdan fazlası, mevcut durumla ilgili olarak okul idaresiyle görüşme yapmayı tercih etmedikleri ortaya çıkmaktadır.

Tablo 17: DKAB öğretmenlerinin kişisel bilgisayara sahip olma durumları

DERSLERİNİZDE FAYDALANACAĞINIZ BİR DİZÜSTÜ YA DA NOTEBOOK BİLGİSAYARINIZ VAR MI?	DURUM	N	%
	EVET	71	% 67,62
	HAYIR	34	% 32,38
	TOPLAM	105	% 100

Yukarıdaki tablomuzda görüldüğü gibi öğretmenlerimize, ders işlerken faydalanacağı kendine ait bir dizüstü ya da notebook (el bilgisayarı) bilgisayarı olup olmadığı sorulmuş, 71 kişi (%67,62) ‘evet’ cevabı verirken, 34 kişi (%32,38) ‘hayır’ cevabı vermişlerdir. Bu bilgilerden ortaya çıkmaktadır ki, araştırmamıza katılan öğretmenlerimizin üçte ikisi DKAB dersi için faydalanacağı kişisel bir bilgisayara sahip olarak, bu ders için teknolojik materyal kullanma eğilimlerini olumlu olarak ortaya koymuşlardır.

Tablo 18: Teknolojik materyal kullanımının derse motivasyonda etkisi

DERSLERİNİZİ TEKNO- LOJİK METERYAL YAR- DIMIYLA İŞLEDİĞİ- NİZDE ÖĞRENCİLERİN MOTİVASYONUNDA OLUMLU BİR DEĞİŞME OLUYOR MU?	DURUM	N	%
	<i>HER ZAMAN</i>	20	%19,04
	<i>ÇOĞUNLUKLA</i>	55	%52,38
	<i>BAZEN</i>	12	%11,44
	<i>NADİREN</i>	9	%8,58
	<i>HİÇ</i>	5	%4,76
	<i>CEVAPSIZ</i>	4	% 3,80
	TOPLAM	105	% 100

Araştırmamızın temel sorularından biri olan yukarıdaki soruya ‘her zaman’ ve ‘çoğunlukla’ cevaplarını veren katılımcıların oranı 71,42’dir. ‘Bazen’ cevabını %11,44 verirken, ‘nadiren’ cevabını %8,58 vermiştir. Teknolojik materyal kullanımının, derse motive etmede hiç etkisi olmadığını düşünenlerin oranı ise 4,76’dır. Yani katılımcıların üçte ikiden fazlası olumlu görüş belirtmişlerdir. Verileri genel olarak değerlendirdiğimizde DKAB dersinde teknolojik materyal kullanımının öğrencilerin derse ilgi ve motivasyonunu artırmada önemli bir unsur olduğunu belirtebiliriz.

Tablo 19: Ders işlerken gerekli yardımcı doküman temini

DERSLERİNİZİ İŞLERKEN YARDIMCI DÖKÜMANI NASIL ELDE EDİYORSUNUZ?	DURUM	N	%
	KENDİM HAZIRLIYORUM	20	%19,04
	İLGİLİ İNTERNET SİTELERİNDEN FAYDALANIYORUM	59	% 56,20
	İLK İKİ SEÇENEK BERABER	17	% 16,20
	YARDIMCI DÖKÜMANA PEK İHTİYAÇ DUYMUYORUM, KİTAP YETERLİ OLUYOR	8	% 7,60
	CEVAPSIZ	1	% 0,96
	TOPLAM	105	% 100

Katılımcıların %19,04'ü yardımcı dokümanını kendi hazırlarken, %56,20'si ilgili internet sitelerinden yararlanmaktadır. Her iki seçeneği de kullanan katılımcıların oranı %16,20'dir. Kitabı yeterli gören ve yardımcı dokümana ihtiyaç duymayanların oranı da 7,60'dır. Burada dikkat çeken husus, DKAB öğretmenlerinin ancak %19'luk bir kısmı dokümanını kendi hazırlamaktadır. Yarıdan fazlası ise dokümanlarını ilgili internet sitelerinden hazır alarak kullanmaktadır. Bu sonuçlar ortaya koymaktadır ki DKAB öğretmenleri derslerinde kullanacakları dokümanları çoğunlukla ilgili internet sitelerinden hazır olarak temin etmektedirler.

Tablo 20: DKAB dersinde Powerpoint (sunu) programı kullanımı

DERSLERDE KULLANMAK İÇİN POWERPOINT PROGRAMI İLE HİÇ SUNU HAZIRLADINIZ MI?	DURUM	N	%
	EYET	36	% 34,28
	HAYIR	69	% 65,72
	TOPLAM	105	% 100

Tablo 21: DKAB dersinde Powerpoint (sunu) programı kullanımı

POWERPOİNT PROGRAMI İLE HİÇ SUNU HAZIRLAMAYIŞI- NIZIN SEBEBİ NE- DİR?	DURUM	N	%
	HAZIRLAMAYI BİLMİYORUM	12	% 17,40
	YETERLİ VAKTİM OLMUYOR	13	% 18,84
	SINIF ORTAMINDA KULLANMA İMKÂNI OLMADIĞI İÇİN HAZIR- LAMİYORUM	34	% 49,28
	İHTİYAÇ DUYMADIĞIM İÇİN HAZIRLAMİYORUM	5	% 7,24
	CEVAPSIZ	5	% 7,24
	TOPLAM	69	%100

Sınıf ortamında en çok kullanılan teknolojik materyallerden biri olan Powerpoint programı ile hazırlanan sunular konusunda DKAB öğretmenlerimizin durumuna baktığımızda, %34,28'i herhangi bir sunu hazırlamışken, %65,72'si hiç sunu hazırlamadığını belirtmişlerdir. Hiç sunu hazırlamadığını belirten 69 katılımcıya bunun sebepleri sorulmuş, %17,40'ı hazırlamayı bilmediğini ifade ederken, %18,84'ü yeterli vakti olmadığını belirtmiştir. %49,28'lik büyük bir oransa sınıf ortamındaki imkânsızlıklardan dolayı hazırlamadığını belirtmiştir. %7,24 ise ihtiyaç duymadığı için hazırlamadığını ifade etmiştir. Bu oran tablo 19'da geçmiş olan, yardımcı dökümana ihtiyaç duymayan %7,60 lık bir oranla uyusmaktadır.

Son iki tabloya genel olarak baktığımızda öğretmenlerimizin 3/2'sinin hiç ders sunusu hazırlamadığı anlaşılmaktadır. Bunda en önemli sebep sınıf ortamlarındaki teknolojik yetersizliklerdir. Ancak öğretmenlerimizin sunu hazırlama konusundaki kendi yetersizlikleri, vakit

bulamama ve ihtiyaç duymama gibi sebepler de söz konusu materyali kullanma oranlarını hayli düşürmektedir.

Tablo 22: Öğrenme alanlarına göre teknolojik materyal kullanımı

HANGİ ÖĞRENME ALANINDA TEKNOLOJİK METERYALLERİ DAHA ÇOK KULLANMA İHTİYACI HİSSE-DİYORSUNUZ?	DURUM	N	%
	İNANÇ	20	% 19,04
	İBADET	52	% 49,54
	HZ. MUHAMMED	18	% 17,14
	KUR'AN VE YORUMU (VAHİY VE AKIL)	7	% 6,66
	AHLAK (AHLAK VE DEĞERLER)	5	% 4,76
	DİN VE KÜLTÜR (DİN VE LAİKLİK)	-	-
	DİN, KÜLTÜR VE MEDENİYET	3	% 2,86
	TOPLAM	105	% 100

Tablo 22'de görüldüğü gibi, DKAB öğretmenlerinin yarısı (%49,54) daha çok "İbadet" öğrenme alanında teknolojik materyal kullanma ihtiyacı hissetmektedir. Bunu sırayla %19,04'le "İnanç", %17,14'le "Hz. Muhammed", %6,66 ile "Kur'an ve Yorumu" (Liselerde Vahiy ve Akıl), %4,76 ile Ahlak (Liselerde Ahlak ve Değerler), %2,86 ile "Din-Kültür ve Medeniyet" öğrenme alanları takip etmektedir. "İbadet" öğrenme alanında teknolojik materyal kullanımına daha çok ihtiyaç hissedilmesi, bu alanın diğer öğrenme alanlarının aksine, teorikten ziyade pratiğe yönelik olmasından kaynaklanmaktadır. Örneğin namaz, hac gibi uzun konuları kapsayan ve görerek öğrenme ihtiyacının yoğun olduğu ibadetlerin öğretiminde hem zamanı verimli kullanmak hem de etki bı-

rakmak açısından teknolojik materyal kullanımına daha çok ihtiyaç duyulduğunu düşünmekteyiz.

Tablo 23: Hizmetiçi eğitim programlarına katılma durumu

EĞİTİM-ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİYLE İLGİLİ DAHA ÖNCE BİR HİZMETİÇİ EĞİTİM PROGRAMINA KATILDINIZ MI?	<i>DURUM</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
	<i>EVET</i>	41	% 39,04
	<i>HAYIR</i>	63	% 60
	<i>CEVAPSIZ</i>	1	% 0,96
	<i>TOPLAM</i>	105	% 100

Tablo 24: Hizmetiçi eğitim programlarına duyulan ihtiyaç durumu

DERS ARAÇ GEREÇ KULLANMA, DOKÜMAN HAZIRLAMA VEYA TEKNOLOJİ KULLANIMI İLE İLGİLİ BİR HİZMETİÇİ EĞİTİME İHTİYAÇ DUYUYORMUSUNUZ?	<i>DURUM</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
	<i>HER ZAMAN</i>	25	% 23,80
	<i>ÇOĞUNLUKLA</i>	22	% 20,96
	<i>BAZEN</i>	29	% 27,62
	<i>NADİREN</i>	23	% 21,90
	<i>HİÇ</i>	5	% 4,76
	<i>CEVAPSIZ</i>	1	% 0,96
	<i>TOPLAM</i>	105	% 100

Tablo 23'e baktığımızda %39,04 (41 kişi) hizmetiçi eğitime iştirak etmişken, %60 (63 kişi) konuyla ilgili herhangi bir hizmetiçi eğitime katılmamışlardır. Tablo 24'te ise öğretmenlerimizin problemle ilgili hizmetiçi eğitime ne kadar ihtiyaç duydukları sorulmuş, %23,80 (25 kişi) 'her zaman', %20,96 (22 kişi) 'çoğunlukla', %27,62 (29kişi) 'bazen', %21,90 (23

kişi) 'nadiren' ihtiyaç duyduğunu belirtirken, %4,76 (5 kişi) oranında katılımcı ise 'hiç' ihtiyaç duymadığını belirtmişlerdir. İki tabloya genel olarak baktığımızda hizmetiçi eğitime katılma oranının ve bu konudaki ihtiyacın düşük düzeyde seyrettiğini görmekteyiz. Bu durumun nedenleri arasında teknolojik donanım açısından sınıf ortamlarındaki olumsuzluklar olabileceği gibi öğretmenin kendini yeterli görmesi, zaman ayramaması, teknolojik materyaller olmadan da dersini işleyebileceği düşüncesi olabilmektedir.

Tablo 25: Fatih Projesi ve DKAB dersinin hedefleri

BİR TEKNOLOJİK DONANIM PROJESİ OLAN "FATİH" PROJESİNİN DKAB DERSİNİN HEDEFLERİNE KATKI SAĞLAYACAĞINI DÜŞÜNÜYORMUSUNUZ?	DURUM	N	%
	<i>EVET</i>	91	% 86,66
	<i>HAYIR</i>	7	% 6,66
	<i>FİKRİM YOK</i>	4	% 3,82
	<i>CEVAPSIZ</i>	3	% 2,86
	TOPLAM	105	% 100

Henüz okullarda tam olarak uygulamaya geçmemiş olan "Fatih Projesi"nin DKAB dersinin hedeflerine olumlu katkıda bulunacağı konusunda öğretmenlerimizin %86,66'sı olumlu düşünmektedir. Olumsuz düşünenlerin oranı ise %6,66'dır. %3,82 bu konuda fikir belirtmezken, %2,86 (3 kişi) katılımcı ise bu soruya cevap vermemişlerdir. Eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğini sağlamak ve okullardaki teknolojiyi iyileştirmek amacıyla bilişim teknolojisi araçlarının öğrenme-öğretme sürecinde daha fazla duyu organına hitap edilecek şekilde, derslerde etkin kullanımı için; okul öncesi, ilköğretim ile ortaöğretim düzeyindeki tüm okulla-

rın dersliğine dizüstü bilgisayar, LCD Panel Etkileşimli Tahta ve internet ağ altyapısı sağlamak hedefi olan bu projenin¹² tam anlamıyla hayata geçtiğinde yalnız DKAB dersi için değil, mevcut tüm derslerin hedeflerine katkı sağlaması ümit edilen bir durumdur.

SONUÇ VE ÖNERİLER:

Araştırmamızın bulguları ortaya koymaktadır ki, özellikleri itibarıyla yaş ortalaması genç, öğretmenlikte yeni ve ders yükü fazla olan bir DKAB öğretmeni profili ağırlıklı olarak karşımıza çıkmaktadır. DKAB öğretmenlerinin ders ortamında teknolojik materyal kullanmaya olan ihtiyaçları ve eğilimleri yüksek düzeydedir. Ancak bir takım olumsuzluklardan dolayı öğretmenlerimizin teknolojik materyal kullanımı istenen düzeye ulaşmamaktadır. Bunun sebeplerini ikiye ayırabiliriz.

1. *Harici olumsuzluklar:* Bu durumlar öğretmenin iradesi dışında gerçekleşen olumsuzluklardır.

a) DKAB sınıflarının yok denecek kadar az olması, mevcut olanların da teknolojik donanımdan yoksun olması.

b) DKAB sınıfları dışındaki genel sınıflarda da donanımın azlığı, var olanlarda ise kullanımdaki sıkıntılar. Örneğin cihazların verimli çalışmaması gibi.

2. *Öğretmen kaynaklı olumsuzluklar:*

a) Teknolojik materyal hazırlama konusundaki yetersizlik

---

¹² Bkz. <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/tr/icerikincele.php?id=6> (Erişim tarihi 12.05.2012)

b) Yardımcı materyalleri kendi hazırlamak yerine çoğunlukla hazır kullanma

c) Konuyla ilgili hizmetiçi eğitim faaliyetlerine olan ilgi ve ihtiyacın azlığı.

d) Mevcut olumsuzlukların kabullenilmesi

Bu konuda ortaya konulabilecek önerileri maddeler halinde aşağıya sunuyoruz:

1. Araştırmamızın ortaya koyduğu sonuçlarda görüldüğü gibi okullarımızda ciddi anlamda teknolojik donanım eksikliği bulunmaktadır. Bu durumun eğitim-öğretim faaliyetlerine olumsuz yansımalarının olacağı açıktır. Okullardaki bu donanım eksikliğini giderilmesi amacıyla uygulanması düşünülen "Fatih Projesi"nin hızlı bir şekilde okullara adaptasyonu gerçekleştirilmelidir.

2. Örgün öğretimde din eğitiminin daha etkili ve verimli olabilmesi için okullarda mutlaka teknolojik donanımlı DKAB sınıfları oluşturulmalıdır.

3. DKAB öğretmenlerinin bir çoğu, derslerde kullandıkları yardımcı materyalleri ilgili branş sitelerinden elde etmektedir. Bu konuda öğretmenlerimize yardımcı olmak ve alternatif sunmak amacıyla, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü çalışmalarıyla, daha somut bir din öğretimi teknolojik materyalleri veri tabanı oluşturulup DKAB öğretmenlerinin erişimine sunulabilir.

4. DKAB derslerinin verimliliğini artırmak için öğretmenlerimiz bireysel olarak ta materyal kullanma ve hazırlama bilgi ve becerilerini artırmaları gerekmektedir.

5. Okul idarecilerinin sınıfların teknolojik donanımı konusuna gereken önemi vermeleri ve bu konuda öğretmenlerle işbirliği içinde mevcut imkânları zorlamaları gerekmektedir.

6. DKAB dersinde teknoloji kullanımıyla ilgili hizmetiçi eğitim programları yok denecek kadar azdır.¹³ Bu konudaki hizmetiçi eğitim programları arttırılmalı ayrıca nitelikli ve uygulamalı hale getirilmelidir. Yine Fatih Projesiyle ilgili hizmetiçi eğitim programlarının sayısı arttırılmalı, DKAB öğretmenlerinin Fatih Projesine adaptasyonu ile ilgili hizmetiçi eğitim programları da hazırlanmalıdır.

7. Gerek DKAB Öğretmenliği bölümlerinde gerekse İlahiyat Fakültelerinde öğretmenlik uygulamalarının yapıldığı Özel Öğretim Yöntemleri dersleri, teknolojik donanımlı sınıflarda ve teknolojik materyal kullanımına ağırlık verilen uygulamalar eşliğinde işlenmesi önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

AYDIN, Mehmet Zeki; *Din öğretiminde Yöntemler*, Nobel Yay. Ankara, 2009.

ÇİLENTİ, Kamuran; *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim*, Kadıoğlu Matbaası, Ankara, 1998.

FLOWERS, Claudia P., Robert F. Algozzine; (*Development and Validation of Scores on the Basic Technology Competencies for Educators Inventory*), Educational and Psychological Measurement, Vol:60(3), North Carolina at Charlotte, 2000.

---

¹³ 2012 ve önceki yılların hizmetiçi eğitim planları için bkz. http://dogm.meb.gov.tr/programlar_grup.html

KAPTAN, Saim; *Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöntemleri*, Teknışık Ofset, Ankara, 1991.

KAYA, Zeki; *Öğretim Teknolojisi ve Materyal Geliştirme*, Pegem A Yay. Ankara, 2006.

LUDLOW, Barbara L. (*Technology and Teacher Education in Special Education: Disaster or Deliverance?*), *Teacher Education and Special Education* The Journal of the Teacher Education Division of the Council for Exceptional Children, West Virginia, Vol: 24, 2001.

MEB, *İlköğretim DKAB programı*, Ankara, 2006.

MEB, *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*, Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, Ankara, 2006.

REİSER, Robert A. -Donalt P. Ely; *Tanımlamaların Yansıttığı Biçimiyle Eğitim Teknolojisi Alanı* (Çeviri M. Kemal Kahraman) AKÜ SBE Dergisi c.4, s.2. Afyon, 2002.

RIZA, Enver Tahir; *Eğitim Teknolojisi Dert mi Derman mı?* DEÜİF Dergisi s.6, İzmir, 1989.

YANPAR, Tuğba; *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarım*, Anı Yay. Ankara, 2009.

http://dogm.meb.gov.tr/programlar_grup.html

<http://epm.sagepub.com/content/60/3/411.short>

<http://fatihprojesi.meb.gov.tr/tr/icerikincele.php?id=6>

<http://tes.sagepub.com/content/24/2/143.full.pdf+html>